

Сідляр Вікторія Володимирівна

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
ЗУНУ, м. Тернопіль

Калюта Назар Федорович

студент гр. ФФАм-21, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

ПРОТИДІЯ РОЗМИВАННЮ ПОДАТКОВОЇ БАЗИ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ

В умовах обмеженості фінансових ресурсів та зростання потреб суспільства вагомим напрямом роботи податкових органів є збільшення джерел фінансових ресурсів бюджету шляхом розширення бази оподаткування внаслідок детінізації економіки. Дана проблема набуває світових масштабів через те, що багатонаціональні компанії, використовуючи прогалини та неузгодженості податкових систем різних країн, зменшують або уникають зобов'язань зі сплати податків. Таким чином, через розмивання податкової бази та виведення прибутку з під оподаткування країни втрачають надходження у бюджет.

Більша залежність країн, що розвиваються, від податку на прибуток корпорацій означає, що вони непропорційно страждають від розмивання податкової бази й виведення прибутку з під оподаткування (від англ. Base Erosion and Profit Shifting – BEPS). За даними ОЕСР, практика BEPS обходиться країнам в 100-240 млрд дол. США щорічно втрачених доходів. Сьогодні понад 135 країн та юрисдикцій разом співпрацюють в реалізації 15 заходів у боротьбі з ухиленням від сплати податків, підвищення узгодженості міжнародних податкових правил і забезпечення прозорішого податкового середовища в рамках Програми розширеного співробітництва (Inclusive Framework OECD / G20) з BEPS [1].

Це глобальний проект протидії розмиванню податкової бази та виведенню прибутку в країни з низьким рівнем оподаткування, який передбачає системні заходи, що спрямовані, зокрема, на боротьбу зі зловживаннями, пов'язаними з використанням спеціальних режимів оподаткування, та застосуванням конвенцій про уникнення подвійного оподаткування. План заходів має на меті змусити компанії оподатковувати прибуток там, де створюється додана вартість, та безпосередньо здійснюється економічна діяльність, а не за місцем реєстрації компанії.

З 1 січня 2017 року Україна приєдналася до Програми розширеного співробітництва в рамках ОЕСР й узяла на себе зобов'язання імплементувати Мінімальний стандарт Плану дій BEPS, що передбачає обов'язкові чотири заходи із п'ятнадцяти запропонованих [2].

Сьогодні Україна спільно з іншими країнами працює над впровадженням міжнародних норм у сфері боротьби з ухиленням від оподаткування та над розробкою нових правил оподаткування цифрової економіки.

У жовтні 2021 року після тривалих переговорів 137 країн та юрисдикцій (серед них і Україна), які представляють 94% світового ВВП, досягли важливої угоди, що заснована на двокомпонентному (Pillar 1 та Pillar 2) плані щодо

реформування міжнародних правил оподаткування та забезпечення справедливого оподаткування багатонаціональних компаній [3].

Згідно Pillar 1 передбачено зміну підходу до розподілу прав на оподаткування прибутків найбільших транснаціональних компаній між країнами. Правила будуть застосовуватися лише до груп компаній зі світовим доходом понад 20 млрд євро та прибутковістю до оподаткування понад 10%. Кожна юрисдикція матиме право на оподаткування прибутку міжнародної компанії за умови, що така компанія отримує з цієї юрисдикції дохід у сумі щонайменше 1 млн євро на рік, незалежно від наявності бізнес-одиниці в цій країні. Для юрисдикцій з обсягом ВВП менше ніж 40 млрд євро, поріг наявності сталого зв'язку буде встановлено на рівні 250 тис. євро. Таким чином, транскордонний бізнес оподатковуватиметься незалежно від наявності класичного постійного представництва. Також Pillar 1 передбачає наявність механізму запобігання та вирішення спорів щодо подвійного оподаткування [4].

Заходи Pillar 2 спрямовані на обмеження податкової конкуренції шляхом запровадження глобальної мінімальної ставки корпоративного податку, яку країни можуть використовувати для захисту своїх податкових баз. Правила будуть застосовуватися до міжнародних груп компаній, у яких з консолідований прибуток становитиме понад 750 млн євро в рік [4].

Враховуючи вищезазначене, можна резюмувати, що сьогодні дії світової спільноти спрямовані на суттєве обмеження використання бізнесом країн та юрисдикцій з низьким рівнем оподаткування, а також на розробку нових правил оподаткування діджиталізації світової економіки. Подальшого дослідження потребують питання потенційних можливостей розширення бази оподаткування з податку на прибуток внаслідок участі України в цих заходах.

Список використаних джерел:

1. What is BEPS? Inclusive Framework on BEPS. URL: <https://www.oecd.org/tax/beps/about/>
2. BEPS. Міністерство фінансів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/249982923>
3. Meeting of the OECD Global Parliamentary Network. URL: <https://www.oecd.org/parliamentarians/meetings/gpn-meeting-march-2022/>
4. OECD/G20 Inclusive Framework on BEPS. Two-Pillar Solution to Address the Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy: OECD, 2021. 20 p. URL: <https://www.oecd.org/tax/beps/brochure-two-pillar-solution-to-address-the-tax-challenges-arising-from-the-digitalisation-of-the-economy-october-2021.pdf>